

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ ТА МЕХАНІЗМ САНАЦІЇ ЯК МЕТОД ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Розкрито суть і функції фінансових ресурсів підприємства в умовах розвитку ринку в Україні, показані джерела формування фінансових ресурсів підприємств, охарактеризовано фінансову кризу в Україні, причини виникнення та наслідки, розроблено механізм санації як метод оздоровлення підприємств

Постановка проблеми. Вихід України з тривалої економічної кризи безпосередньо пов'язаний з поліпшенням фінансового стану суб'єктів господарювання всіх форм власності в усіх сферах діяльності. За цих умов необхідна сучасна, адекватна ринковій економіці, організація фінансової діяльності кожного підприємства.

Тому поняття "фінансові ресурси" в організаційній та управлінській роботі підприємств займає особливе місце. Від належного формування фінансових ресурсів та ефективного і цілеспрямованого їх використання багато в чому залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Важливе місце при формуванні фінансових ресурсів підприємств має визначення оптимальної структури їх джерел. Підвищення питомої ваги власних засобів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств.

Всі ці фактори обумовлюють актуальність обраної теми і доцільність дослідження процесів з формування, розподілу і використання фінансових ресурсів підприємств.

Стан вивчення проблеми. Нині в Україні існує значна кількість фінансово неспроможних підприємств. Так, як на початку фінансової кризи 38 % усіх підприємств працювали збитково. Наслідком незадовільного фінансового стану багатьох вітчизняних підприємств стало катастрофічне збільшення їхньої кредиторської та дебіторської заборгованості: кредиторська заборгованість у номінальному обчисленні майже в два з половиною рази перевищувала обсяги ВВП країни; дебіторська заборгованість перевищила обсяг ВВП у два рази. Близько 55 % дебіторської та близько 60 % кредиторської заборгованості виявилися простроченими. Таким є наслідок фінансової кризи, для всіх суб'єктів господарювання.

Мета дослідження. Розкрити сутність та функції фінансових ресурсів підприємства в умовах розвитку ринку в Україні, показати джерела формування фінансових ресурсів підприємств, охарактеризувати фінансову кризу в Україні,

причини виникнення та наслідки. Розробити механізм санації як метод оздоровлення підприємства

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки у вітчизняній економічній літературі маємо ряд публікацій, що стосуються вивчення механізмів формування фінансових ресурсів підприємств, та механізму санації підприємства, розробки моделей оптимізації фінансування, визначення ключових параметрів оцінки ефективності формування, теоретичному обґрунтуванню термінології та іншим напрямкам. Зокрема, це праці Л.М. Алексеєнко, В. Ахтирської, І.А. Бланка, В.І. Бондаля, О.А. Задой, Д. Опачинського, А.М. Поддєрьогіна, О.О. Терещенко, О.Є. Чорної, І. Чуницької, Ю.С. Цал-Цалка та ін.

Викладення основного матеріалу дослідження. Спочатку в результаті аналізу різних літературних джерел та думки різних авторів ми визначили, що фінансові ресурси – це грошові та прирівняні до них фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, сукупного суспільного продукту і національного доходу, і використовуються у статутних цілях підприємств.

Головною функцією фінансових ресурсів підприємств є забезпечення операційної та організаційної, виробничої та інвестиційної діяльності для реалізації головної мети (місії) підприємства та виконання своїх фінансових зобов'язань перед бюджетом, банками та господарюючими суб'єктами

Велике значення для діяльності підприємства має структура джерел фінансових ресурсів. Під джерелами формування фінансових ресурсів розуміється сукупність джерел формування додаткової потреби в капіталі на майбутній період, що забезпечує розвиток підприємства. Ці джерела поділяються на власні та запозичені, зовнішні і внутрішні. За джерелами залучення фінансові ресурси доцільно класифікувати на власні (що відображають зобов'язання перед власниками підприємства) та залучені (що відображають зобов'язання перед зовнішніми кредиторами) [13, с. 23]. Механізм формування фінансових ресурсів (рис. 1).

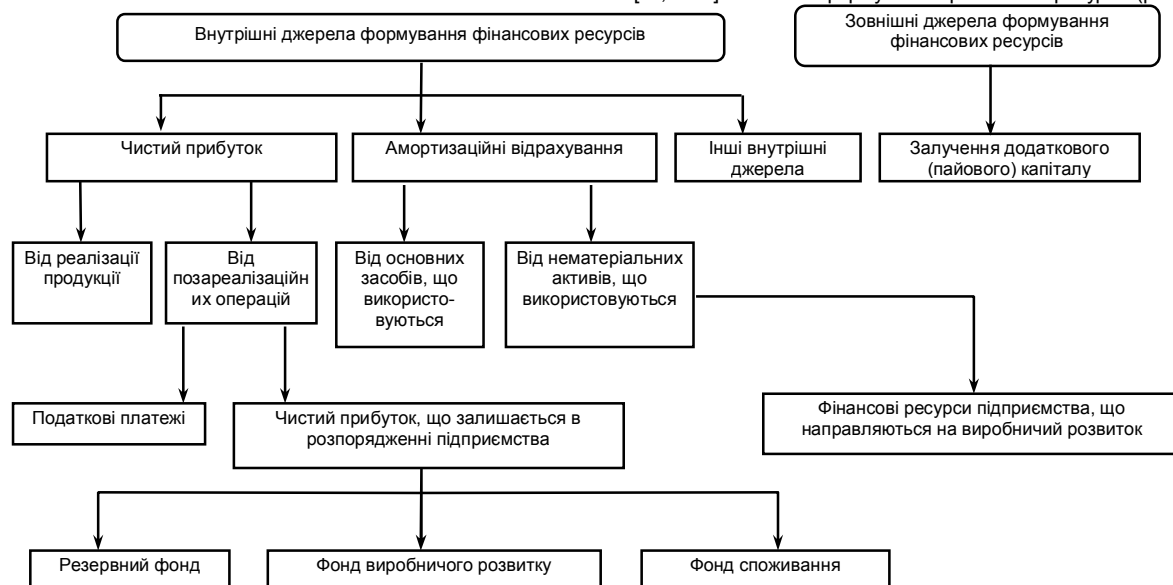

Рис. 1. Механізм формування фінансових ресурсів підприємства [13, с.23]

Фактори, які можуть зумовити фінансову кризу на підприємствах, заведено поділяти на зовнішні, або

екзогенні (які не залежить від діяльності підприємства), та внутрішні, або ендогенні (що залежать від підприємства).(табл. 1.)

Таблиця 1 Характеристика факторів фінансової кризи

Екзогенні фактори	Ендогенні фактори
спад кон'юнктури в економіці в цілому; зменшення купівельної спроможності населення; значний рівень інфляції; нестабільність господарського та податкового законодавства; нестабільність фінансового та валютного ринків; посилення конкуренції в галузі; криза окремої галузі; сезонні коливання; посилення монополізму на ринку; дискримінація підприємства органами влади та управління; політична нестабільність у країні місце знаходження підприємства або в країнах підприємств-постачальників конфлікти між засновниками (власниками).	Низька якість менеджменту недоліки в організаційній структурі недоліки у виробничій сфері низький рівень кваліфікації персоналу прорахунки в галузі постачання низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту продукції брак інновацій та раціоналізаторства прорахунки в інвестиційній політиці дефіцити фінансування цілковитий брак контролінгу або незадовільна робота його служб

У системі заходів для фінансового оздоровлення підприємств і виходу з економічної кризи застосовується так звана санація.

Санація – система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом і його

ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського стану боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника (рис. 2).

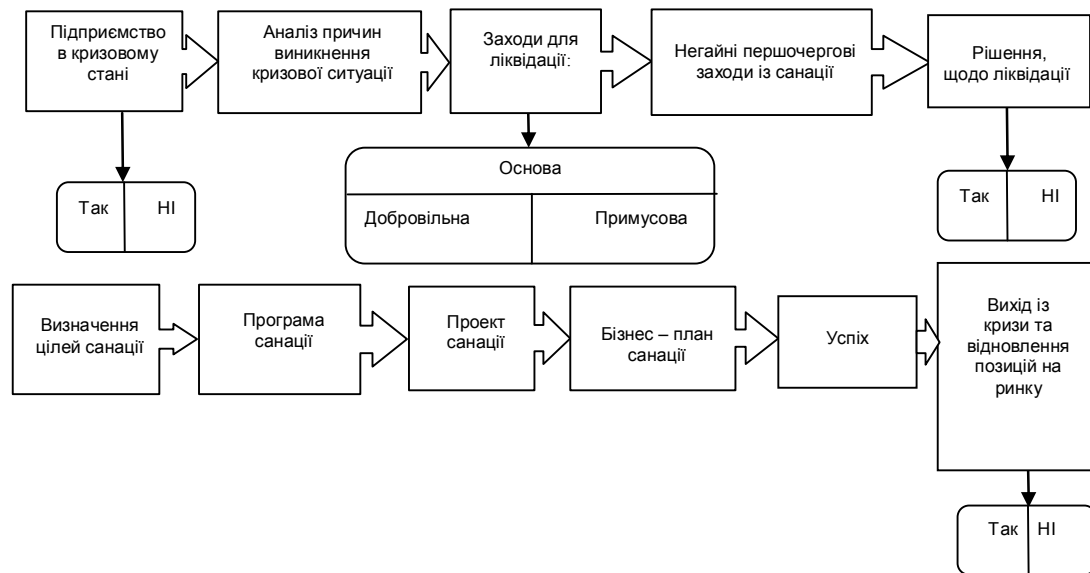

Рис. 1. Механізм санації підприємства [2]

Головною метою санації є мобілізація фінансових ресурсів для відновлення (поліпшення) платоспроможності та ліквідності підприємств, а також формування фінансового капіталу для здійснення санаційних заходів.

Підставою для проведення санації є наявність реальної загрози банкрутства підприємств.

Основними джерелами фінансування санації можуть бути:

- власні кошти підприємств (самофінансування);
- кошти кредиторів; державні кошти
- кошти власників;

Крім того, в окремих випадках держава може здійснювати непрямі методи сприяння санації господарюючих суб'єктів у вигляді надання податкових пільг, створення особливих умов діяльності підприємствам.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Підсумовуючи сказане вище, нинішній стан формування фінансових ресурсів вітчизняних підприємств на період кризи, на думку автора, слід вважати в стадії занепаду, так як в ньому: а) окреслилися певні позитивні тенденції; б) існує ряд деформацій, пов'язаних з невирішеністю ряду нагальних проблем. При цьому у вирішенні проблем завданням держави є перш за все – подолання фінансово-економічної кризи, об'єктивною умовою є зменшення податкового тиску на виробника. Необхідно запровадити мораторій на будь які зміни в оподаткування, націлені на збільшення податкового навантаження на виробника.

Таким чином, підтримка державою вітчизняного виробника під час кризи, надасть можливість пом'якшити її

наслідки, збереже виробництво та прискорить вихід з кризового стану.

Основними напрямками перспективних досліджень в момент фінансової кризи є побудова чіткого механізму виходу із кризи. Важливу роль відіграє правильне проведення санації:

- реструктуризація активів (мобілізація фінансових резервів, лізинг основних фондів, продаж чи оренда окремих не рентабельних підрозділів та ін.);

- реструктуризація пасивів (здобуваються зміни розмірів та структури фінансових джерел формування активів. Насамперед це зменшення статутного фонду за рахунок зменшення номінальної вартості акцій та зменшення їх кількості з метою одержання санаційного прибутку з наступним спрямуванням його на покриття балансних збитків та приведення у відповідність розміру основних та оборотних засобів підприємства з розміром його власного капіталу та ін.);

- зменшення витрат (заморожування інвестиційних вкладень з довготривалим строком окупності, зниження валових витрат, збільшення виручки від реалізації продукції за рахунок стимулювання збуту шляхом надання знижок покупця, масовою рекламою тощо).

Список використаної літератури:

1. Ахтирська В. Декілька простих і ефективних схем санації підприємства / В. Ахтирська, В. Бондаль // Галицькі контракти (Дебет-Кредит). – 2000. – № 45. – С. 14-25.
2. Борисов Ю.Б. Большой экономический словарь. – М.: Книжный мир, 1999. – 895 с.
3. Бунь Т.Г. Интегральная оценка финансового статуса предприятия / Т.Г. Бунь // Финансы Украины. –

2002. – № 6. – С. 53-61.4. *Василик О.Д.* Теорія фінансів. – К.: Ніус, 2000. – 416 с. 5. *Верига Ю.А.* Звітність підприємств: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 656 с. 6. *Виноградська Л.М.* Основи підприємництва: Навчальний посібник. – 2-ге видання, перероб. і допов. – К.; Кондор, 2005. – 544 с. 7. *Гринькова В.М., Корда В.О.* Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – 2-ге вид. перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2004. – 424 с. 8. Діяльність підприємств-суб'єктів підприємницької діяльності, 2004. – Статистичний збірник. Частина 1. – К.: Держкомстат України, 2005. – 138 с. 9. Діяльність підприємств-суб'єктів підприємницької діяльності, 2005. – Статистичний збірник. Частина 1. – К.: Держкомстат України, 2007. – 172 с. 10. Діяльність підприємств-суб'єктів підприємницької діяльності, 2007. – Статистичний збірник. Частина 1. – К.: Держкомстат України, 2007. – 187 с. 11. *Коваленко М.А.* Оцінка ефективності санації підприємств / М.А. Коваленко, Л.В. Лобанова // Фінанси України. – 2005. – №3. – С. 147-151. 12. *Коваленко М.А.* Санація підприємств регіону та фінансові джерела її проведення / М.А. Коваленко, Л.В. Лобанова // Фінанси України. – 2004. – № 8. – С. 69-75. 13. *Крайчик О.П., Клепикова З.Н.* Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник. – Львів: Національний університет "Львівська політехніка", "Інтелект + ШК". – К.: Дакор, 2000. – 260 с. 14. *Мец В.О.* Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового плану підприємства: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2003. – 460 с. 15. *Мних С.В.* Експрес-аналіз формування фінансових ресурсів холдингових компаній / С.В. Мних, О.А. Романенко // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С. 108-116. 16. *Онисько С.М.* Фінанси підприємств / С.М. Онисько, Марич П.М.: Підручник для студентів вищих закладів освіти. – 2-ге видання стереотипно. – Львів: "Магнолія Плюс", 2005. 17. *Оларін В.М.* Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. – 2-ге вид., доп. перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 240 с. 18. *Петрович Й.М.* Економіка підприємства / Й.М. Петрович, А.Ф. Кіт, Семенів О.М та ін.: Підручник. – Львів: "Новий Світ-2000", 2004. – 649 с. 19. *Поддєрьогін А.М.* Фінанси підприємств: Підручник. – К.: КНЕУ, 1998. – 304-347 с. 20. *Покропивний С.Ф.* Економіка підприємства: Підручник. – Вид.2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 487-506 с. 21. *Слов'юк Р.Р.* Фінанси підприємств / Р.Р. Слов'юк: Навч. посібник. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 353-366 с. 22. *Терещенко О.О.* Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 10-32 с. 23. *Чорна О.Є.* / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.04.01./ Одеський державний економічний університет – Одеса, 2005. – 21 с. – укр. 24. *Цал-Цалко Ю.С.* Фінансовий аналіз / Ю.С. Цал-Цалко: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 574 с.

ДАНИЛКО Валерій Кирилович – доктор економічних наук, проректор Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

- моніторинг екологічних проблем;
- проблеми статистики

КОЗИРЕНКО Олександр Анатолійович – економіст компанії "Ліга-Нова"

Наукові інтереси:

- антикризове управління;
- механізм санації підприємств